

Wojciech Góralski

"La normativa del nuovo Codice", a cura di Ernesto Cappellini, Brescia 1983 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 29/3-4, 274-277

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bę poza Polską (Ant. Kowalczyk, Adrian Osmołowski, Maria Teresa Dudzik, Rudolf Komorek). Również jest podana sprawa służ. Bożej Reginy Protmann zmarłej na Warmii w 1613 r. w granicach obecnej diecezji warmińskiej.

Ze spraw naszych odnoszących się do kanonizacji figuruje sprawa bł. Jadwigi królowej i bł. Wincentego Kadłubka.

Z 34 polskich spraw do beatyfikacji tylko 6 jest daleko posuniętych (R. Chyliński, A. Czartoryski, Celina i Jadwiga Borzęcka, M. Fr. Siedliska, A. Truszkowska), bo zostały wydane dekrety stwierdzające heroiczną cnót. Akta pozostałych spraw trzeba przygotować zgodnie z nową procedurą do dyskusji nad heroiczną cnót. Czy i kiedy dojdzie do tej dyskusji, będzie zależało od starań poszczególnych postulatorów i od gorliwości wiernych w Polsce.

W stosunku do innych krajów katolickich nasze sprawy beatyfikacyjne i kanonizacyjne nie stanowią pokażnej liczby, ale w ostatnich latach znacznie wzrosło zainteresowanie tymi pracami, stąd należy się spodziewać coraz lepszych wyników.

W *Index causarum* nie widnieje sługa Boży Jan Beyzym, gdyż jego proces kościelny rozpoczął się w czasie druku dzieła. Nie ma też wzmianki o słudze Bożym Stefanie Wincentym Frelichowskim, chociaż proces w diecezji chełmińskiej jest prowadzony od kilkunastu lat, widocznie w Kongregacji nie jest zarejestrowany.

Również nie podaje *Index* nazwy kilku osób polskich, o których się pisze, że są prowadzone procesy, mianowicie sług Bożych: Kolumby Białeckiej, Józefy Karskiej, Kazimierza Rolewskiego i Aleksandra Zychlińskiego.

Index Causarum pomyślany jako dzieło informacyjne, dobrze spełnia swą rolę.

o. Joachim Roman Bar OFMConv.

La normativa del nuovo Codice. A cura di Ernesto Cappellini, Queriniana, Brescia 1983, ss. 432.

Dwunastu autorów włoskich przygotowało — pod redakcją E. Cappellini — dzieło zbiorowe stanowiące zwięzły informator na temat nowego kodeksu prawa kanonicznego. Nie jest to, jak zaznacza sam redaktor, podręcznik, jest to po prostu dzieło mające na celu wstępne zapoznanie czytelnika z treścią nowego zbioru.

Całość pracy składa się z trzynastu rozdziałów prezentujących poszczególne działy kodeksu. Referując dane zagadnienia autorzy nawiązują z reguły do norm kodeksu z 1917 r., zwracając uwagę na wprowadzone przez kolekcję Jana Pawła II zmiany i modyfikacje. Na początku książki zamieszczone jest krótkie wprowadzenie jej redaktora.

Rozdział I, którego autorem jest G. Feliciani, ma charakter ogólnych informacji na temat kodeksu i nosi tytuł: *Nowy kodeks pomiędzy tradycją a nowością*. Na wstępie zwraca się uwagę na rolę tradycji w prawie kanonicznym na kanwie wielkich kolekcji, m. in. *Corpus Iuris Canonici*. Następnie przedstawia się zwięźle dzieje kodeksu Piusa X i Benedykta XV, ustawodawstwo pokodeksowe oraz historię zbioru z 1983 r. Charakteryzując KPK Jana Pawła II Feliciani zwraca uwagę na wierność zbioru zasadom soboru watykańskiego II, nawiązując do sformułowań konstytucji apostolskiej *Sacrae disciplinae leges*. Wreszcie przytacza najbardziej charakterystyczne cechy nowego kodeksu.

G. Mazzoni, w rozdziale II przedstawia *normy ogólne kodeksu zawarte w jego księdze pierwszej*. Po ogólnym, lapidarnym scharakteryzowaniu zawartości tej obszernej materii autor omawia kanony wprowadzające oraz 11 tytułów, w kolejności kodeksowej.

Rozdział III, pióra T. Bertone, nosi tytuł: *Wierni, świeccy, duchowni i ustrój hierarchiczny Kościoła*. Chodzi więc o część pierwszą i drugą księgi II kodeksu. Cenne są uwagi końcowe autora, w których ukazuje pokrótce historię omówionych dyspozycji nowego prawa oraz sygnalizuje zaistniałe zmiany w stosunku do kodeksu z 1917 r.

M. Marchesi, w rozdziale IV omawia treść części III księgi II — *Instituty życia konsekrowanego i stowarzyszenia życia apostolskiego*. Jest to zwięźle omówienie prawa zakonnego.

Autorem rozdziału V jest A. Montan. Prezentuje on księgę III KPK — *Zadanie nauczycielskie Kościoła*. Na wstępie czytelnik zapoznaje się z ogólną charakterystyką księgi i jej najważniejszymi osiągnięciami. Należą do nich: nadanie problematyce nauczania znacznej rangi w stosunku do ujęcia dawnego kodeksu, zastosowanie terminologii pastoralnej, zaczerpniętej z dokumentów soborowych, zwrócenie uwagi na nową sytuację, w której dokonuje się przepowiadanie. Doniosłe jest przedstawienie przez autora pięciu tytułów całej księgi ze wszystkimi jej dyspozycjami. W uwagach końcowych znalazła się ocena referowanej materii. Pożyteczne jest zamieszczenie na końcu artykułu odnośnej bibliografii.

Rozdział VI jest poświęcony *sakramentologii*, a więc części pierwszej księgi IV KPK. Autorem pracy jest E. Cappellini. Omawia się tutaj normy odnoszące się do poszczególnych sakramentów św. z wyjątkiem małżeństwa. Na końcu autor zamieszcza wykaz ksiąg liturgicznych wydanych po soborze watykańskim II (edycje łacińskie i włoskie).

Dwa rozdziały dzieła poświęcone są *sakramentowi małżeństwa*. W rozdziale VII pracy, O. Fumagalli Carulli omawia *dyscyplinę sakramentu małżeństwa na tle nauczania soboru watykańskiego II*. W tym interesującym studium autorka przytacza najpierw naukę wymienionego soboru na temat małżeństwa, zwracając uwagę na wymiar osobowy umowy małżeńskiej. Punkt wyjścia dla rozważań na ten ostatni temat stanowi określenie małżeństwa zawarte w kan. 1055 kodeksu. Wspólno-

ta osób, stanowiąca istotę małżeństwa *in facto esse* wymaga odpowiedniej zdolności tych, którzy mają ją podjąć. Nic też dziwnego, zaznacza Carulli, iż — jak to czyni kan. 1095 — określone kategorie osób zostały uznane za niedozwolne do wyrażenia konsensu małżeńskiego ukierunkowanego ku tej wspólności. Refleksje wokół przytoczonego kanonu są bardzo cenne. Równie pożyteczne są uwagi na temat kan. 1098 o podstępny wprowadzeniu w błąd. Zwrócenie uwagi przez prawodawcę na osobowy charakter umowy małżeńskiej autorka widzi również w nowych dyspozycjach odnośnie do przeszkód małżeńskich, m. in. impotencji. Interesujące są wywody na temat charakteru pastoralnego wielu przepisów prawa małżeńskiego, jak również na temat możliwości ustawodawstwa partykularnego w przedmiocie małżeństwa. Rozdział zamkają refleksje wokół problematyki: sakrament i prawo. Bibliografia najważniejszych pozycji uzupełnia całość.

W rozdziale VIII S. Ardito zapoznaje czytelnika z najważniejszymi ustaleniami nowego prawa małżeńskiego. Porusza tu następujące zagadnienia: struktura tytułu *De matrimonio*, refleksje ogólne na temat wpływu soboru watykańskiego II na kształt odnowionego prawa małżeńskiego (definicja małżeństwa, cele małżeństwa, określenie zgody małżeńskiej, kontrakt-sakrament), charakter naturalny małżeństwa, sakramentalność małżeństwa chrześcijan, duch pastoralny i soborowy prawa małżeńskiego.

Rozdział IX, pióra M. Marchesi, traktuje o *innych aktach kultu Bożego oraz o miejscach i czasach świętych* (II i III część księgi IV). Jest to bardzo zwięzłe przytoczenie dyspozycji prawnych poprzez podanie kanonów w tłumaczeniu autora. W uwagach końcowych autor sygnalizuje modyfikacje i zmiany, jakie zaszły w stosunku do poprzedniego kodeksu.

V. Rovera omawia w rozdziale X księgę piątą KPK — *Dobra doczesne Kościoła*. Jest to bardzo krótkie, choć pożyteczne zreferowanie wymienionej problematyki w układzie kodeksowym. Bibliografia uzupełnia artykuł.

Autorem rozdziału XI jest F. Coccopalmerio. Autor referuje zawartość księgi VI kodeksu, a więc *prawo karne*, zastrzegając się, że jest to zwykła egzegeza tekstu kodeksowego. A oto poruszone w artykule zagadnienia: podmiot czynny prawa karnego i narzędzia stanowienia sankcji, przestępstwo, kary w ogólności, poszczególne rodzaje kar, kary za poszczególne przestępstwa, okoliczności wymawiające od przestępstwa, okoliczności wymawiające od kary, zmniejszające ją i zwiększające, wymierzanie kar, ustanie i odpuszczanie kar. W sumie praca ukazuje dość dobrze obraz nowego prawa karnego.

Rozdział XII jest poświęcony *części prawa procesowego* (VII księdze kodeksu). G. P. Valsecchi podaje na wstępie ogólną charakterystykę księgi, a następnie przytacza dyspozycje prawodawcy w ustalonej przez niego kolejności. Ten krótki komentarz jest jasny i przejrzysty. Autor

kończy swoje rozważania na procesie karnym. Zamieszcza obszerną bibliografię.

Wreszcie w rozdziale XIII P. Moneta omawia dalszy ciąg prawa procesowego — *postępowanie administracyjne* (część piąta księgi VII). Bibliografia uzupełnia zwięzły artykuł.

Praca zapoznaje czytelnika z całością problematyki nowego kodeksu prawa kanonicznego. Należy pozytywnie ocenić inicjatywę i wkład wybitnych kanonistów w dzieło tak szybkiej popularyzacji zbioru z 1983 r.

Ks. Wojciech Góralski

Ks. Edward Sztafrowski, Konferencje Biskupów. Studium historyczno-kanoniczne,
Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1984 ss. 351.

Doktryna Soboru Watykańskiego II, ukazując w pełniejszym wymiarze Kościół, jako miejsce działania Ducha Bożego, jako objawienie i realizację Bożych zamierzeń zbawczych, stanowiła silny impuls do podejmowania na szeroką skalę odnowy wielu dziedzin życia kościelnego i związanej z nią reformy prawa kanonicznego. Prawo, którym posługuje się Kościół od samego początku swego istnienia, było i jest nadal bardzo ściśle związane z jego naturą i istotą. Spojrzenie na naturę Kościoła każdego okresu jego historii znajdowało swoje odzwierciedlenie również i w prawie kościelnym. Również eklezjologia Soboru Watykańskiego II jako to „nowe” spojrzenie na naturę i istotę Kościoła ukazała także i prawu kościelnemu właściwe miejsce oraz pozwoliła w „nowy” sposób spojrzeć na wiele instytucji tegoż prawa. Należy zaznaczyć, że Sobór miał na uwadze nie tyle zamknięcie aktualnie trwających dociekań, czy rozstrzygnięcie toczących się sporów ile chciał być źródłem natchnień i dalszych prac w Kościele.

W kontekście tych rozważań należy umieścić najnowszą pozycję książkową ks. prof. E. Sztafrowskiego p.t. *Konferencje Biskupie*. Stanowi ona zarazem najnowszą w ogóle monografię dotyczącą tak ważnej dziś praktycznie w każdym kraju instytucji prawa kościelnego, jaką jest Konferencja Biskupów, instytucji, która jest w pełni zrozumiała dopiero w świetle Soboru Watykańskiego II. Jest to solidne i całościowe opracowanie wskazanego w tytule tematu, zawierające proporcje między poszczególnymi aspektami tego zagadnienia.

Po słowie wstępnym Autor rozpoczyna od szerokiego omówienia terminologii stosowanej w różnych językach, zwłaszcza zaś w dokumentach kościelnych. Uwzględnia urzędowe nazwy Konferencji Biskupów poszczególnych krajów. Następnie podaje *Pojęcie Konferencji Biskupiej* zaczynając od genezy jaką obserwujemy w pracach Soboru Watykańskiego II, a kończąc na wyczerpującym omówieniu definicji zamieszczonej w Dekrecie o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele